

Dokumentasjonsnotat

I forbindelse med Fafokonferansen 2024

Innledning

I forbindelse med årets Fafokonferanse har Respons Analyse gjennomført en meningsmåling på oppdrag fra Fafo. Resultatene som ble presentert på konferansen er gjengitt i dette notatet.

Disse omfatter

- i hvilken grad folk er bekymret for ulike samfunnsmessige utviklingstrekk
 - demokratiets stilling
 - krig
 - økning i sosiale forskjeller
 - konsekvenser av klimaendringer
 - færre fagorganiserte
 - egen økonomi de neste fem årene
 - egen teknologikompetanse
 - om arbeidsplassen forsvinner på grunn av ny teknologi
- hvilket land eller region som er den ledende stormakt i verden nå og om ti år
- tillit til politikere, journalister, regjering, Stortinget, forskere, politiet, helsevesenet og domstolene
- politikernes troverdighet
- holdninger til velferdsstaten
 - private og frivillige organisasjoners rolle og oppgaver
 - nivået på helse- og omsorgstjenestene ti år fram i tid
 - nivået på velferdsytelsene om ti år
 - spørsmål om sosiale tjenester og ytelser utgjør en for stor belastning på norsk økonomi
 - spørsmål om sosiale tjenester og ytelser bidrar til mindre sosial ulikhet i Norge
- holdninger til EU og EØS
- holdninger til arbeidsinnvandring
 - om arbeidsinnvandrere er flinke fagfolk
 - om de sikrer bosetting i distrikts-Norge
 - om det er nødvendig med arbeidsinnvandring for å sikre tilstrekkelig arbeidskraft
 - om arbeidsinnvandrere fortrenger ungdom
 - om arbeidsinnvandrere presse svake grupper ut av arbeidsmarkedet
 - om arbeidsinnvandringen svekker fagforeningenes innflytelse

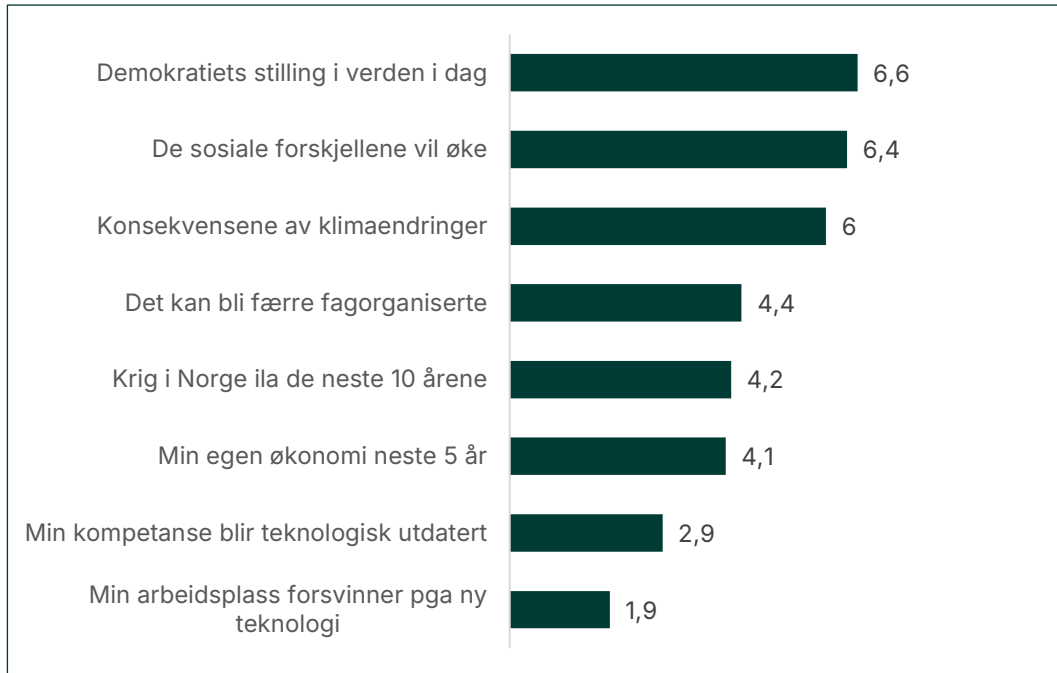
Kort om undersøkelsen

- Undersøkelsen ble gjennomført i perioden 16.–27. mai 2024.
- Metoden er en web-undersøkelse.
- Utvalget er landsrepresentativt og trukket tilfeldig fra Respons Analyser webpanel – Responspanelet.
- Respondentene er 18 år eller eldre.
- Mottakerne ble invitert ved hjelp av en e-post med en unik lenke til deres undersøkelse.
- Når prosentandeler oppgis, har vekting blitt benyttet i den statistiske analysen for å korrigere for eventuelle utvalgsskjevheter i datagrunnlaget. Vektingen tar hensyn til kjønn, alder og geografisk bosted.
- Totalt er det 1003 respondenter i undersøkelsen.
- Mange av spørsmålene blir besvart ved at respondenten angir svar på en skala fra 0 til 10. De gangene svarene er gruppert, har vi valgt å bruke en tredelt skala (0–3, 4–6, 7–10).

Flere av spørsmålene som er stilt i undersøkelsen i 2024, ble også stilt i en undersøkelse fra 2019 og enkelte også i 2016. Også disse to undersøkelsene er gjennomført av Respons Analyse på oppdrag for Fafo og der undersøkelsesopplegget følger samme mal som skissert over.

Hvor bekymret er folk for ulike samfunnsmessige utviklingstrekk?

Figuren viser gjennomsnittskår på en skala fra 0 til 10, der man angir 0 hvis man ikke er bekymret i det hele tatt, og 10 hvis man er svært bekymret.

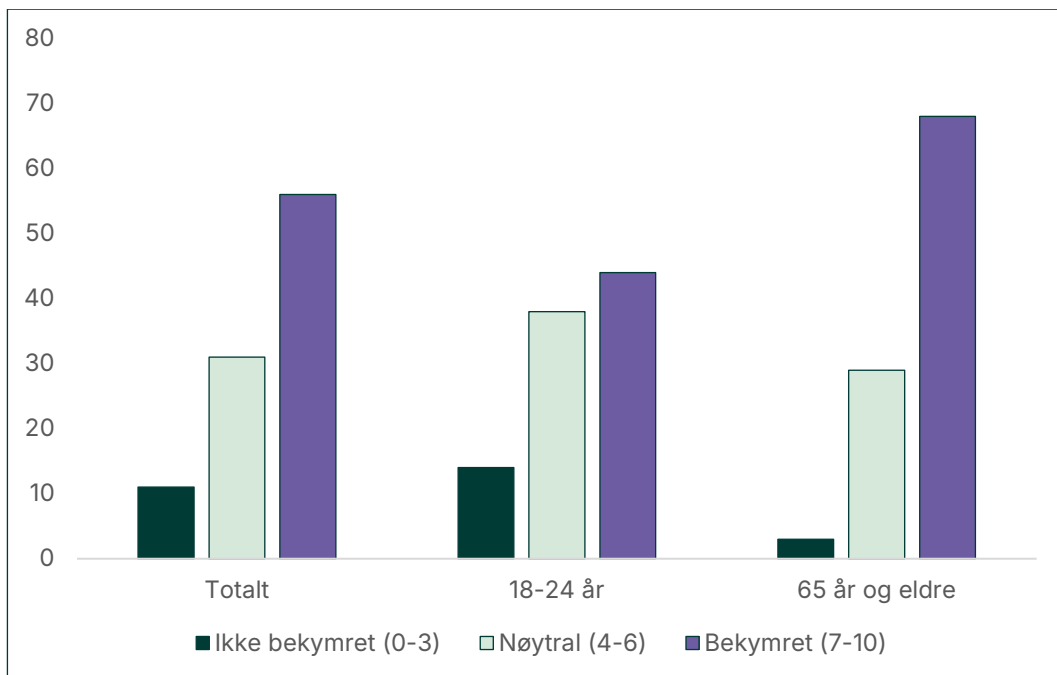

Demokratiets stilling

Usikkerhet knyttet til demokratiets stilling i verden, er det spørsmålet som får høyest gjennomsnittsskår. Spørsmålet lyder: «Hvor bekymret er du for demokratiets stilling i verden i dag?» og respondentene skulle angi svarene på en skala fra 0 til 10.

Gjennomsnittsskåren på dette spørsmålet er 6,6. Når vi grupperer svarene i tre, er andelen som er bekymret i snitt på 56 prosent.

Det er tydelige aldersforskjeller. Blant unge under 25 år, er det 44 prosent som er bekymret, mens den tilsvarende andelen er 68 prosent blant de som er over 65 år.

Bekymret for krig

Spørsmålet «Hvor bekymret er du for at det skal bli krig i Norge i løpet av de neste 10 årene?» har en gjennomsnittskår på 4,2 på skalaen som går fra 0 til 10.

Når vi lager en tredelt gruppering, er det 21 prosent som er bekymret for at det skal bli krig i Norge i løpet av 10 år. 35 prosent er nøytrale, og 43 prosent er ubekymret.

Ledende stormakt

I både 2013 og i 2024 har Respons Analyse, på oppdrag fra Fafo, spurt hvilket land eller region folk regner som ledende stormakt i verden nå, og hvem de tror vil være en ledende stormakt om ti år. Svarene viser at folk forventer en endring i maktbalansen i verden.

	2013		2024	
	Nå	Om 10 år	Nå	Om 10 år
USA	65 %	73 %	59 %	25 %
Kina	20 %	17 %	17 %	39 %
EU/EU-landene ¹	0 %	1 %	10 %	14 %
Storbritannia	0 %	0 %	0 %	1 %
Russland	1 %	2 %	1 %	2 %
Tyskland	1 %	1 %	0 %	1 %
Brasil	0 %	0 %	0 %	0 %
India	0 %	2 %	0 %	3 %
Annet land	2 %	2 %	0 %	1 %
Ikke sikker	10 %	13 %	12 %	16 %

¹ Merk endring i spørsmålsformuleringen. I 2013 ble det spurt om «EU», i 2024 er dette endret til «EU-landene».

Tillit

På spørsmålet «Synes du at man generelt kan stole på de fleste mennesker, eller synes du man ikke kan være forsiktig nok i møte med mennesker?» oppgir 58 prosent at man kan stole på de fleste mennesker. 26 prosent oppgir at man ikke kan være forsiktig nok, og 16 prosent er usikre.

Når det gjelder tilliten til ulike samfunnsinstitusjoner, er tendensen at denne synker, basert på sammenlikning med en tilsvarende undersøkelse som Respons Analyse gjennomførte for Fafo i 2017.

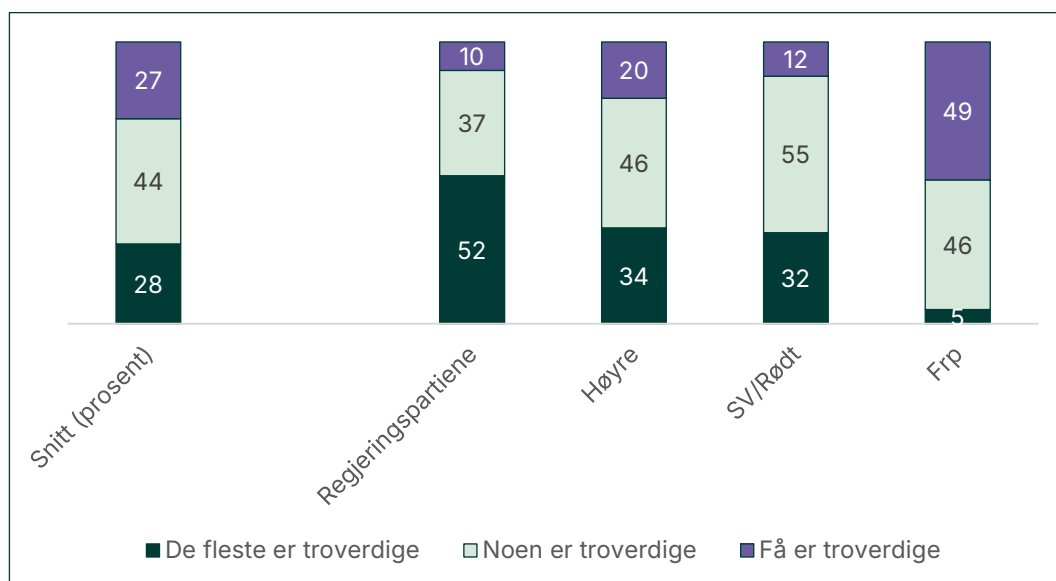
Spørsmålsformuleringen er: «Hvor stor tillit har du personlig til følgende institusjoner/grupper?» Folk ble bedt om å angi graden av tillit på en skala fra 0 til 10. Tallene i tabellen er gjennomsnittskår.

	2017	2024
Politikere	5,3	4
Journalister	5,2	4,7
Regjering	5,9	4,8
Stortinget	6,5	5,3
Forskere	7,4	6,8
Politiet	7,5	6,8
Helsevesenet		7
Domstolene		7,1

Er politikere troverdige?

På spørsmålet «Mener du at de fleste av våre politikere er troverdige, at noen politikere er troverdige eller at få norske politikere er troverdige?» svarer 28 prosent av de spurte at de fleste politikere er troverdige, 44 prosent svarer at noen er troverdige, mens 27 prosent svarer at få er troverdige.

Det er forskjeller i tillit til politikere etter stemmegivning. I figuren er svarene fordelt på de som ville stemt på regjeringspartiene dersom det var valg i morgen, de som ville stemt på SV eller Rødt, de som ville stemt på H og de som ville stemt på Frp. Politikertilliten er markert lavest blant FrPs velgere.

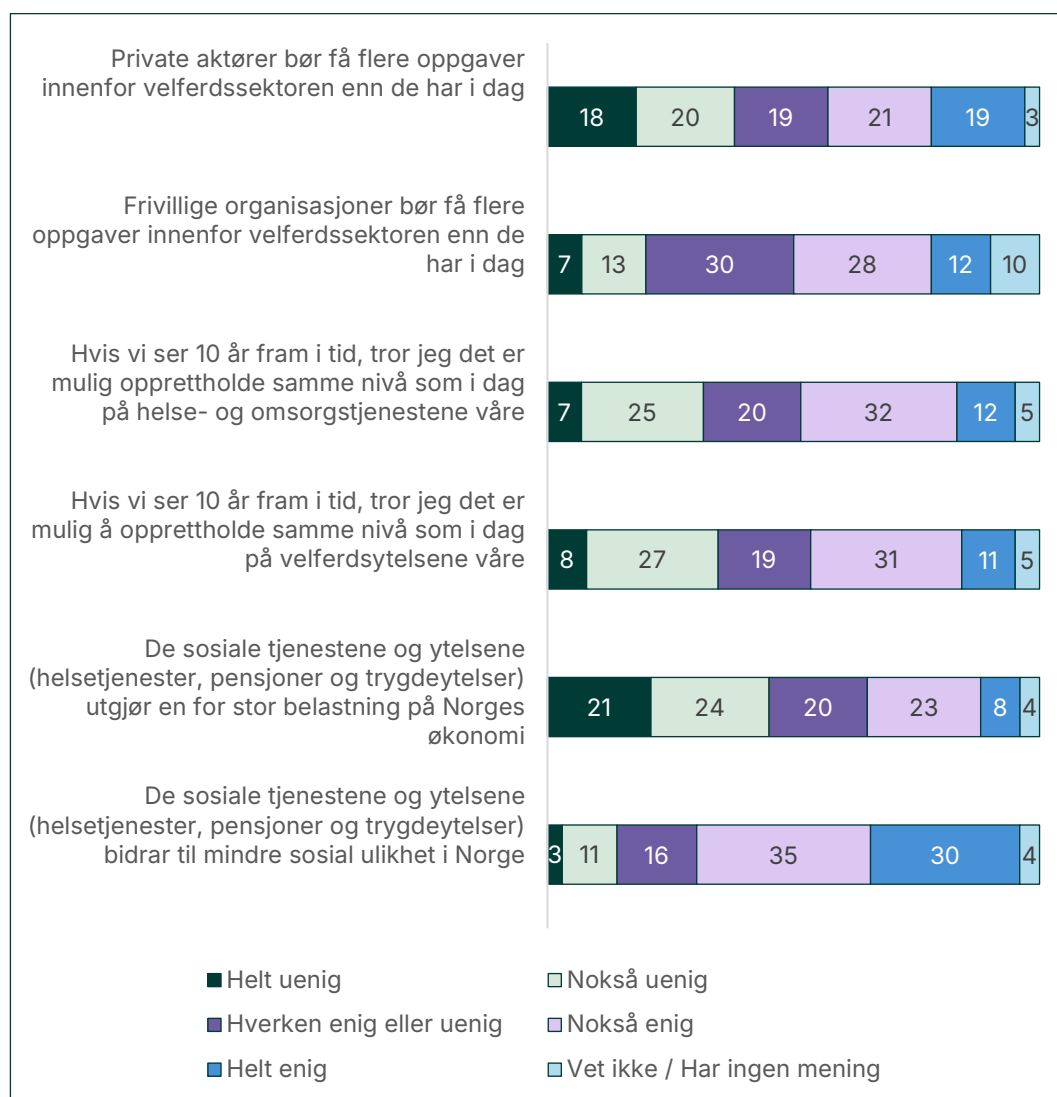
Vi har også undersøkt politikertilliten i ulike aldersgrupper. Blant de som er i alderen 18-24 år, er det kun 15 prosent som oppgir at de har tillit til de fleste politikere.

	Snitt	18 til 24 år	25 til 34 år	35 til 44 år	45 til 54 år	55 til 64 år	65 år og eldre
De fleste er troverdige	28 %	15 %	19 %	17 %	30 %	32 %	43 %
Noen er troverdige	44 %	53 %	51 %	46 %	39 %	45 %	37 %
Få er troverdige	27 %	29 %	29 %	36 %	30 %	21 %	19 %

Holdninger til velferdsstaten

Undersøkelsens respondenter er bekymret for økende ulikhet. Nest etter bekymring knyttet til demokratiets stilling, er det spørsmålet om økende sosial ulikhet som har høyest gjennomsnittskår på 0-10-skalaen (6,4).

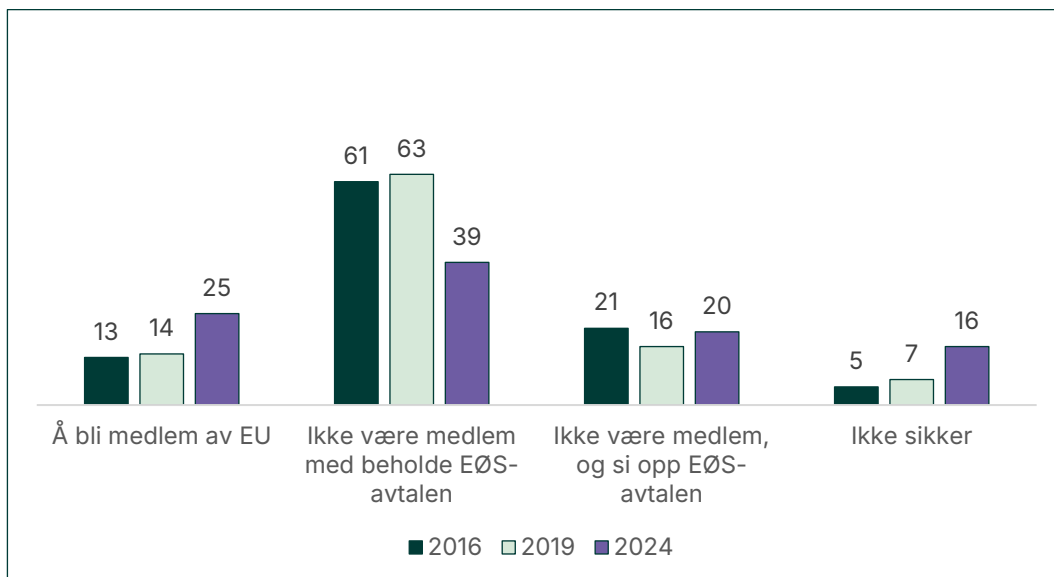
Vi har bedt folk om å ta stilling til en del påstander knyttet til velferdsstatens utvikling.

- Et klart flertall (65 prosent) mener at velferdsstaten bidrar til mindre sosial ulikhet i Norge.
- En av tre mener at velferdsstaten utgjør en for stor belastning på norsk økonomi.
- 40 prosent er enige i at frivillig aktører bør få flere oppgaver i velferdssektoren enn de har i dag, og like mange mener at private aktører bør få flere oppgaver.
- To av tre mener det er mulig å opprettholde velferdsytelsene og velferdstjenestene på dagens nivå.

Holdninger til EU og EØS

I 2016, 2019 og 2024 har vi spurt et utvalg av den norske befolkningen om hva de mener Norge er best tjent med: et EU-medlemskap, ikke være medlem, men beholde EØS-avtalen, eller å ikke være medlem og si opp EØS-avtalen. I figuren under ser vi utviklingen de siste åtte år.

Vi ser en klar økning fra 2016 til 2024 i oppslutningen om EU-medlemskap. I 2024 svarer en av fire at de mener at Norge er best tjent med å bli medlem av EU.

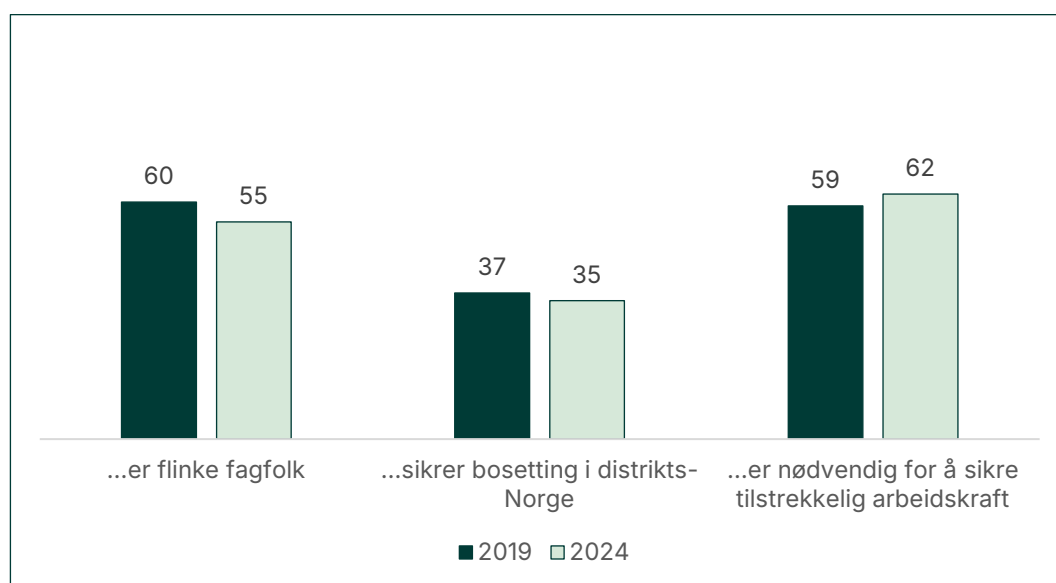
Andelen som svarer at vi er best tjent med å stå utenfor EU, men beholde EØS-avtalen synker markant i perioden, mens de som ønsker å stå utenfor og samtidig si opp EØS-avtalen er ganske stabil. Derimot ser vi en økning i andelen som svarer ikke sikker, 16 prosent svarer dette i 2024.

Kvinner og de yngste velgerne er mest skeptisk til EU-medlemskap. 19 prosent av kvinnene og 31 prosent av mennene sier ja til medlemskap. Blant de mellom 18 og 24 år er det kun 9 prosent som vil at Norge skal bli medlem i EU.

Holdninger til arbeidsinnvandrere

Siden EU-utvidelsen i 2004 har Norge hatt den største innvandringsbølgen noensinne. Om lag 200 000 arbeidstakere fra land i Sentral- og Øst-Europa jobber her i landet. Dette ser ikke ut til å ha ført til utbredte negative holdninger i befolkningen.

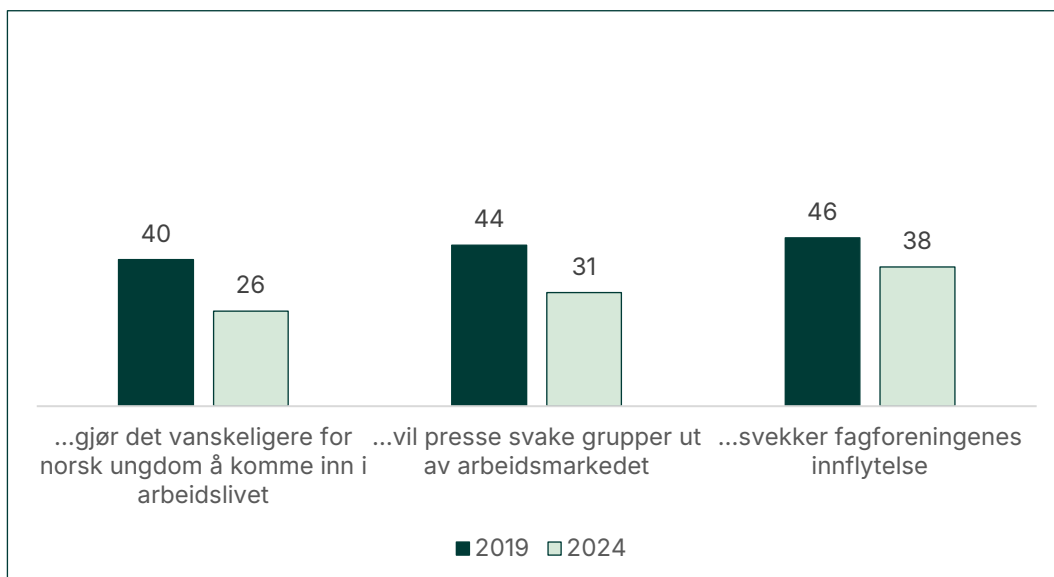
Vi har stilt ulike spørsmål om arbeidsinnvandring fra Øst-Europa for å måle befolkningens holdninger i 2019 og 2024. Dette muliggjør å spore eventuelle holdningsendringer over tid. Vi ser imidlertid stor grad av stabilitet. Andelen som er gjengitt i figuren under, er de som svarer at de er helt eller delvis enige i ulike påstander om arbeidsinnvandrere på begge undersøkelsestidspunktene.

55 prosent er helt eller delvis enig i at arbeidsinnvandrere er flinke fagfolk, 35 prosent at arbeidsinnvandrere sikrer bosetting i distrikts-Norge mens seks av ti svarer at de er delvis eller helt enig i at arbeidsinnvandring er nødvendig for å sikre tilstrekkelig arbeidskraft i 2024. Når vi går nærmere inn i tallene, finner vi følgende:

- Høyt utdannede er mer enig i at arbeidsinnvandring er nødvendig for å sikre nok arbeidskraft.
- Unge er mer enig i at arbeidsinnvandrere er flinke fagfolk, og at de sikrer bosetting i distrikts-Norge. Det samme er arbeidstakere i privat sektor.
- De som ønsker EU-medlemskap eller beholde EØS-avtalen er mer enig i påstandene.

Men hvordan stiller folk seg til påstander om at arbeidsinnvandrere for-trenger nasjonal arbeidskraft? Igjen sammenlikner vi svarene fra 2019 med 2024, og vi gjengir andelen som er helt eller delvis enig i påstandene.

Det er færre i 2024 sammenliknet med 2019 som svarer at arbeidsinnvandring gjør det vanskeligere for norsk ungdom å komme inn i arbeidslivet, som er enig i at dette bidrar til å presse svake grupper ut av arbeidsmarkedet, og at arbeidsinnvandring svekker fagforeningenes innflytelse. Videre analyser viser at:

- Eldre, de med kort utdanning og uorganiserte er mer enig i at arbeidsinnvandrere gjør det vanskeligere for ungdom å komme inn i arbeidslivet.
- Eldre, de med kort utdanning og som jobber i privat sektor er mer enig i at arbeidsinnvandrere presser svake grupper ut av arbeidsmarkedet.
- De som ønsker EU-medlemskap eller å beholde EØS-avtalen, er mer uenig i disse påstandene.

Fafo

Institutt for arbeidslivs- og velferdsforskning

Borggata 2B, Oslo

Postboks 2947 Tøyen, 0608 Oslo

Sentralbord: 22 08 85 00

E-post: fafo@fafo.no

fafo.no

